

**Textos de la narrativa espanyola contemporània**

Codi: 100602

Crèdits: 6

| Titulació                               | Tipus | Curs | Semestre |
|-----------------------------------------|-------|------|----------|
| 2500248 Llengua i Literatura Espanyoles | OT    | 3    | 0        |
| 2500248 Llengua i Literatura Espanyoles | OT    | 4    | 0        |

**Professor/a de contacte**

Nom: Juan Rodríguez Rodríguez

Correu electrònic: Juan.Rodriguez@uab.cat

**Utilització d'idiomes a l'assignatura**

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: Sí

**Prerequisits**

Atès que l'estudiant ha demostrat, mitjançant l'obtenció dels crèdits corresponents a les assignatures de formació bàsica i les obligatòries, haver adquirit les competències bàsiques, haurà de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit. En el cas d'expressió escrita, s'entén que l'estudiant redacta paràgrafs amb contingut ple. Es tindran en compte, òbviament, les faltes d'ortografia, la puntuació i l'estructura del discurs. Les faltes descomptaran 0,25 punts cada una.

Les activitats, pràctiques i treballs presentats en l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, sota cap circumstància, el plagi total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. L'estudiant haurà d'explicitar convenientment, segons els usos de la documentació bibliogràfica, l'autoria de totes les cites i l'ús de materials aliens. L'eventual presentació de material no original sense indicar adequadament el seu origen, implicarà automàticament la qualificació de suspens (0). Així mateix es considera que l'estudiant coneix les normes generals de presentació d'un treball acadèmic. No obstant això, podrà aplicar les normes específiques que pugui indicar-li el professor de l'assignatura, si així ho creu necessari.

**Objectius**

"Textos de la narrativa contemporània" s'integra en el conjunt de la matèria Literatura espanyola contemporània i forma part dels 54 crèdits optatius que l'estudiant ha de cursar en el quart curs del Grau de Llengua i Literatura Espanyoles. Es tracta d'una de les assignatures ofertes dins de l'esment de Literatura Espanyola, reconeixement que rep l'alumnat si cursa almenys 30 dels 54 crèdits optatius entre les assignatures assignades específicament a aquest esment.

L'assignatura es proposa oferir una visió detallada de la narrativa espanyola, tant a l'interior com en l'exili, al llarg de la segona meitat del segle XX, prenent com a eix divisor la guerra civil de 1936-1939. Es posarà especial atenció en la descripció i desenvolupament dels principals corrents literaris i estètics des de la postguerra fins a les acaballes del segle (la narrativa en l'exili, el neorealisme, els corrents experimentals, la postmodernitat) i la seva relació amb les circumstàncies històriques i polítiques que viu el país en aquest període (Franquisme, Transició, Democràcia), així com en la lectura i anàlisi d'alguns dels textos fonamentals d'aquestes tendències.

L'objectiu és proporcionar a l'estudiant un coneixement en profunditat de l'esdevenir de la narrativa espanyola des de la guerra civil fins al present, obtingut tant de la lectura d'algunes de les seves obres fonamentals com de la relació d'aquestes amb el seu moment històric, així com una sèrie d'eines bàsiques per a l'estudi i l'anàlisi dels textos de la literatura espanyola contemporània.

Además, el alumnado deberá estar familiarizado con la bibliografía más importante del periodo, tanto por lo que respecta a las ediciones de los textos como a los estudios. El curso contempla asimismo el uso de los métodos y herramientas de la crítica textual y disciplinas afines, así como requerirá familiaridad en el buen uso de las redes y demás herramientas digitales.

## Competències

Llengua i Literatura Espanyoles

- Aplicar les tècniques i els mètodes de l'edició anotada de text.
- Demostrar que es coneix la història de la literatura espanyola i hispanoamericana, amb atenció especial a l'evolució de gèneres, moviments, corrents, tendències i estils, i relacionar-los amb el seu context històric, artístic i ideològic.
- Dominar les tècniques i els mètodes del comentari literari de textos i de l'anàlisi crítica d'obres en conjunt, així com de les disciplines afins: retòrica i poètica.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

## Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament un text narratiu contemporani i ser capaç de redactar-ne un comentari de text.
2. Argumentar sobre diversos temes i problemes literaris a propòsit d'obres diferents i avaluar els resultats.
3. Descriure i analitzar críticament l'evolució de les idees literàries aplicades a la narrativa espanyola contemporània.
4. Editar i anotar textos contemporanis.
5. Establir relacions entre les obres narratives de la literatura contemporània i el context sociohistòric i estètic en el qual es gesten.
6. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
7. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
8. Reconèixer, descriure i analitzar els grans subgèneres de la prosa contemporània.
9. Resoldre problemes de manera autònoma.
10. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre l'origen i les transformacions experimentades pels diversos camps d'estudi de la disciplina.

## Continguts

### CONTINGUTS I LECTURES

1.- La cultura espanyola després de la guerra civil: ruptura i continuïtat.

2.- La narrativa en l'exili.

LECTURA: María Teresa León, *Contra viento y marea* (Buenos Aires, 1941). Edició, introducció i notes

de Gregorio Torres Nebrera, Càceres, Servei de Publicacions de la Universitat d'Extremadura, 2010.

3.- La narrativa en la primera postguerra.

4.- La generació del mig segle i el neorealisme.

LECTURA: Ignacio Aldecoa, *El corazón y otros frutos amargos* (Madrid, 1959). Introducció de Fernando Valls, Palència, Menoscuarto, 2004.

5.- L'experimentació narrativa dels anys seixanta i primers setanta.

LECTURA: Luis Martín Santos, *Tiempo de silencio* (edició d'Alfonso Rey), Barcelona, Crítica («Clàssics i Moderns», 6), 2005.

6.- La transició a la democràcia i la cultura espanyola des de 1975.

LECTURA: Juan José Millás, *Visión del ahogado* (Madrid, 1977). Madrid, Punto de Lectura, 2009.

7.- La narrativa dels setanta i vuitanta: cap a la normalització cultural.

LECTURA: Luis Mateo Díez, *El expediente del naufrago*, Madrid, Alfaguara, 1992.

8.- Tendències d'una nova fi de segle.

## Metodologia

L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumne es distribueix de la manera següent:

- Activitats dirigides. Aquestes activitats es divideixen en classes magistrals i en seminaris i pràctiques dirigits pel professor, en què es combinarà l'explicació teòrica amb la discussió dels textos.
- Activitats supervisades. Es tracta de tutories programades pel professor, dedicades a la correcció i comentari de problemes en els diferents nivells d'anàlisi literària.
- Activitats autònomes. Aquestes activitats inclouen tant el temps dedicat a l'estudi personal com a la realització de treballs i comentaris analítics, així com a la preparació de presentacions orals.
- Activitats d'avaluació. L'avaluació de l'assignatura es durà a terme mitjançant proves escrites.

## Activitats formatives

| Títol                                                                           | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge      |
|---------------------------------------------------------------------------------|-------|------|-------------------------------|
| Tipus: Dirigides                                                                |       |      |                               |
| Classes magistrals i sessions de seminaris i pràctiques dirigides pel professor | 55    | 2,2  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 |
| Tutories                                                                        | 15    | 0,6  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 |
| Tipus: Supervisades                                                             |       |      |                               |
| Avaluació                                                                       | 5     | 0,2  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 |
| Tipus: Autònomes                                                                |       |      |                               |
| Preparación, estudio                                                            | 75    | 3    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 |

## Avaluació

Per a ser avaluat és condició indispensable l'assistència mínima a un 80% de les classes. Per a optar a l'aprobat és obligatori haver completat totes les lectures del curs.

L'avaluació de l'assignatura se sustentarà en les següents activitats (s'indica entre claudàtors el pes específic de cadascuna d'elles en la nota final):

- 1) Exposició oral en classe en grups de dos a quatre estudiants sobre una de les lectures obligatòries de l'assignatura [14%].
- 2) Treball escrit que reculli la metodologia i els resultats de l'estudi realitzat per a la presentació oral [20%]
- 3) Dues proves escrites, una en finalitzar la primera part de l'assignatura (lectures 1, 2 i 3) [33%] i l'altra en acabar el semestre [33%].

Es considerarà "No avaluable" quan l'estudiant no realitzi cap de les activitats o proves. L'elaboració d'una activitat suposa la voluntat de l'estudiant de ser avaluat en l'assignatura.

La revisió de les proves es realitzarà en entrevista prèviament convinguda amb el professor.

#### Recuperació:

1. L'alumnat està obligat a presentar-se a totes les proves avaluables per a poder optar a la recuperació.
2. La nota mínima de cada prova per a poder presentar-se a la recuperació serà de 3,5. En cas de presentar-se als dos exàmens es considerarà la nota mitjana dels dos proves.
3. L'estudiant podrà fer la reecuperació del curs en el cas de suspendre una sola de les tres activitats d'avaluació indicades (exposició, treball o examen). En cas de presentar-se als dos exàmens es considerarà la nota mitjana dels dos.

Les activitats, pràctiques i treballs presentats en l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, sota cap circumstància, el plagi total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. L'estudiant haurà d'explicitar convenientment, segons els usos de la documentació bibliogràfica, l'autoria de totes les cites i l'ús de materials aliens. L'eventual presentació de material no original sense indicar adequadament el seu origen, implicarà automàticament la qualificació de suspens (0).

### Activitats d'avaluació

| Títol           | Pes  | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge      |
|-----------------|------|-------|------|-------------------------------|
| Examen 1        | 33%  | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 |
| Examen 2        | 33%  | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 |
| Exposición Oral | 14 % | 0     | 0    | 2, 4, 5, 6, 7, 10             |
| Trabajo escrito | 20%  | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 |

### Bibliografia

ABELLÁN, Manuel L., *Censura y creación literaria en España (1939-1976)*, Barcelona, Península, 1980.  
ACÍN, Ramón, *Narrativa o consumo literario (1975-1987)*, Zaragoza, Universidad de Zaragoza, 1990.  
ÁFRICA VIDAL, Ma. del Carmen, *Hacia una patafísica de la esperanza. Reflexiones sobre la novela posmoderna*, Alicante, Universidad de Alicante, 1990.  
ÁLAMO FELICES, Francisco, *La novela social española. Conformación ideológica, teoría y crítica*, América, Universidad de Almería, 1996.

ALBORG, Juan Luis, *Hora actual de la novela española*, 2 vols., Madrid, Taurus, 1968 (2a).

ALONSO, Santos, *La novela en transición (1976-1981)*, Madrid, Libros Dante, 1983.

-----, *La novela española en el fin de siglo. 1975-2001*, Madrid, Mare Nostrum, 2003.

ALTED, Alicia, *La voz de los vencidos. El exilio republicano de 1939*, Madrid, Aguilar, 2005.

ÁLVAREZ PALACIOS, Fernando, *Novela y cultura española de posguerra*, Madrid, Edicusa, 1975.

AMELL, Samuel y GARCÍA CASTAÑEDA, Salvador (eds.), *La cultura española en el postfranquismo. Diez años de cine, cultura y literatura en España (1975-1985)*, Madrid, Playor, 1988.

----- (ed.), *España frente al siglo XXI. Cultura y literatura*, Madrid, Cátedra Ministerio de Cultura, 1992.

AMÍCOLA, José; *Camp y postvanguardia. Manifestaciones culturales de un siglo fenecido*, Buenos Aires, Paidós, 2000.

AMORÓS, Andrés, «Una década de literatura española, 1976-1986», en Varios, *Letras Españolas 1976-1986*, Madrid, Castalia, 1988, pp. 9-18.

ANDRÉ-BAZZANA, Bénédicte, *Mitos y mentiras de la Transición*, Barcelona, El Viejo Topo, 2006.

ARANGUREN, José Luis L., «La evolución espiritual de los intelectuales españoles en la emigración», *Cuadernos Hispanoamericanos*, 38 (febrero 1953), pp.123-157.

-----, «El curso de la novela contemporánea», en *Estudios literarios*, Madrid, Gredos, 1976, pp. 212-307.

ARIAS CAREAGA, Raquel, *Escritoras españolas (1939-1975): poesía, novela y teatro*, Madrid, Ediciones del Laberinto, 2005.

BAQUERO GOYANES, Mariano, *Estructuras de la novela actual*, Barcelona, Planeta, 1970.

BARRERO, Óscar, *La novela existencial de posguerra*, Madrid, Gredos, 1987.

-----, *Historia de la literatura española contemporánea. 1939-1990*, Madrid, Istmo («Fundamentos Maior»), 1992.

BASANTA, Angel, *40 años de novela española*, 2 vols., Madrid, CincelKa-pelusz, 1979.

BENEYTO, Antonio, *Censura y política en los escritores españoles*, Barcelona, Euros, 1975.

BERTRAND DE MUÑOZ, Maryse, *La guerra civil española en la novela*, 3 vols., Madrid, Porrúa, 1987.

BIESCAS, J.A. / TUÑÓN DE LARA, M., *España bajo la dictadura franquista (1939-1975)*, Barcelona, Labor, 1981 (vol. X de la *Historia de España* dirigida por Manuel Tuñón de Lara).

BLANCO AGUINAGA, Carlos, «Otros tiempos, otros espacios en la narrativa española del exilio en América», en N. Sánchez-Albornoz (ed.), *El destierro español en América. Un trasvase cultural*, Madrid, Instituto de Cooperación Iberoamericano - Quinto Centenario, 1991; pp. 23-32.

BOSCH, Rafael, *La novela española del siglo XX*, 2 vols., Nueva York, Las Américas, 1970.

BUCKLEY, Ramón, *Problemas formales de la novela española*, Barcelona, Península, 1968.

-----, «Del realismo social al realismo dialéctico», *Insula*, 326 (1974), pp. 1 y 4.

BUCKLEY, Ramón, *La doble transición. Política y literatura en la España de los años setenta*, Madrid, Siglo XXI, 1996.

BUSSIÈRE-PERRIN, Annie (coord.), *Le roman espagnol actuel. Tendances et perspectives*, Montpellier, Éditions du CERS, 1998.

CARDONA, Rodolfo (ed.), *Novelistas españoles de posguerra*, 2 vols., Madrid, Taurus, 1976.

CASTELLET, José Ma., *Notas sobre literatura española contemporánea*, Barcelona, Laye, 1955.

-----, *La hora del lector* (Edición crítica de Laurano Bonet), Barcelona, Península, 2001.

CHAMORRO, Eduardo, *25 años sin Franco. La refundación de España*, Barcelona, Planeta, 2000.

CHIRBES, Rafael, *El novelista perplejo*, Barcelona, Anagrama, 2002.

CIPLIJASKAITÉ, Birute, *La novela femenina contemporánea (1970-1985). Hacia una tipología de la narración en primera persona*, Barcelona, Anthropos, 1988.

CISQUELLA, Georgina, ERVITI, José Luis y SOROLLA, José A., *Diez años de represión cultural. La censura de libros durante la Ley de Prensa (1966-76)*, Barcelona, varias editoriales, 1977.

COLMEIRO, José F., «Posmodernidad, posfranquismo y novela policiaca», *España Contemporánea*, V, 2 (1992), págs. 27-39.

-----, *La novela policiaca española: teoría e historia crítica*, Barcelona, Anthropos, 1994.

-----, *Memoria histórica e identidad cultural. De la posguerra a la posmodernidad*, Barcelona, Anthropos, 2005.

CONDE PEÑALOSA, Raquel, *La novela femenina de posguerra (1940-1960)*, Madrid, Pliegos, 2004.

CONTE, Rafael, «La novela española del exilio», *Cuadernos para el diálogo*, Extraordinario XIV, mayo de 1969; pp. 27-38.

-----, «Para una teoría de la literatura del exilio», prólogo a *Narraciones de la España desterrada*, Barcelona, Edhasa, 1970, pp. 9-27.

-----, «La novela española actual o los mercaderes en el templo», en Varios, *Una cultura portátil* (edición de Rafael Conte), Madrid, Ediciones Temas de Hoy, 1990, pp. 1011-56.

CORRALES EGEA, José, *La novela española actual*, Madrid, Cuadernos para el Diálogo, 1971.

CURUTCHET, Juan Carlos, *Introducción a la novela española de postguerra*, Montevideo, Alfa, 1966.

-----, *A partir de Luis Martín-Santos: cuatro ensayos sobre la novela española actual*, Montevideo, Alfa, 1973.

DELIBES, Miguel, *España 1936-1950. Muerte y resurrección de la novela*, Barcelona, Destino, 2004.

DI FEBBO, Giuliana y JULIÁ, Santos, *El franquismo*, Barcelona, Paidós, 2005.

DÍAZ, Elías, *Notas para una historia del pensamiento actual español (1939-1973)*, Madrid, Cuadernos para el Diálogo, 1978<sup>2</sup>.

DOLGIN, Stacey L., *La novela desmitificadora española (1961-1982)*, Barcelona, Anthropos, 1991.

5DOLGIN, Stacey L., *La novela desmitificadora española (1961-1982)*, Barcelona, Anthropos, 1991.

DURÁN, Manuel, «'Así que pasen diez años', la novela española de los setenta», *Anales de Narrativa Española Contemporánea*, 5 (1980), pp.91-105.

EAGLETON, Terry, *Las ilusiones del posmodernismo*, Barcelona, Paidós, 1997.

ENCINAR, Angeles, *Novela española actual: la desaparición del héroe*, Madrid, Pliegos, 1990.

EQUIPORESEÑA, *La cultura española durante el franquismo*, Bilbao, Mensajero, 1977.

-----, *Doce años de cultura española (1976-1987)*, Madrid, Ediciones Encuentro, 1989.

FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ, Luis Miguel, *El neorrealismo en la narración española de los años cincuenta*, Santiago de Compostela, Universidad de Santiago de Compostela, 1992.

FERRERAS, Juan Ignacio, *Tendencias de la novela española actual (1931-1969)*, París, Hispanoamericanas, 1970.

FONTES, Ignacio y MENÉNDEZ, Manuel Ángel, *El Parlamento de papel. Las revistas españolas en la transición democrática*, 2 vols., Madrid, Asociación de la Prensa de Madrid, 2004.

FORTÉS, José Antonio, *Novelas para la transición política*, Madrid, Ediciones Libertarias, 1987.

GARCIAVIÑÓ, Manuel, *La novela española actual*, Madrid, Guadarrama, 1967.

GIL CASADO, Pablo, *La novela social española*, Barcelona, SeixBarral, 1973.

-----, *La novela deshumanizada española (1958-1988)*, Barcelona, Anthropos, 1990.

GÓMEZ LÓPEZ-QUIÑONES, Antonio, *La guerra persistente. Memoria, violencia y utopía: representaciones contemporáneas de la Guerra Civil española*, Madrid, Iberoamericana / Vervuert, 2006.

GONZÁLEZ DE MENDOZA, Pilar, *Catálogo bibliográfico de la novela española 1960-1980*, 3 vols., Madrid, Universidad Complutense, 1988.

GOYTISOLO, Juan, *Problemas de la novela*, Barcelona, Seix Barral, 1959.

-----, *El furgón de cola*, Barcelona, Seix Barral, 2001.

GRACIA, Jordi (ed.), *El ensayo español. 5. Los contemporáneos*, Barcelona, Crítica, 1996.

-----, *Estado y cultura: el despertar de una conciencia crítica bajo el franquismo (1940-1962)*, Barcelona, Anagrama, 2006.

----- (ed.), *Historia y crítica de la literatura española. 9/1. Los nuevos nombres: 1975-2000. Primer suplemento*, Barcelona, Crítica, 2000.

-----, *Hijos de la razón. Contraluces de la libertad en las letras españolas de la democracia*, Barcelona, Edhasa, 2001.

----- y M. A. Ruiz Carnicer, *La España de Franco (1939-1975). Cultura y vida cotidiana*, Madrid, Síntesis, 2001.

-----, *La resistencia silenciosa. Fascismo y cultura en España*, Barcelona, Anagrama, 2004.

GUILLERMO, Edenia y HERNÁNDEZ, Juana Amelia, *La novelística española de los 60*, New York, Eliseo Torres, 1971.

GULLÓN, Germán, *Los mercaderes en el templo de la literatura*, Madrid, Caballo de Troya, 2004.

HART, Patricia; *The Spanish Sleuth. The Detective in Spanish Fiction*, Londres-Toronto, Associated University Presses, 1987.

HOLLOWAY, Vance R., *El Posmodernismo y otras tendencias de la novela española (1967-1995)*, Madrid, Fundamentos, 1999.

ILIE, Paul; *Literatura y exilio interior*, Madrid, Fundamentos, 1981.

IMBERT, Gérard, *Los discursos del cambio. Imágenes e imaginarios sociales en la España de la transición (1976-1982)*, Madrid, Akal, 1990.

INGENSCHAY, Dieter y NEUSCHÄFER, Hans-Jörg (eds.), *Abriendo caminos. La literatura española desde 1975*, Barcelona, Lumen, 1994.

*Ínsula*, 525 (septiembre 1990). Número dedicado a la novela española (1989-1990).

*Ínsula*, 396-397 (nov. - dic. 1979). Monográfico «Cuarenta años de novela española (1940-1980)».

*Ínsula*, XL, 464-465 (julio - agosto 1985). Número dedicado a la novela española (1976-1985).

*Ínsula*, 512-513 (1989). Monográfico dedicado a «La creación literaria en España e Hispanoamérica hoy».

*Ínsula*, 525 (septiembre 1990). Número dedicado a la novela española (1989-1990).

*Ínsula*, 627 (marzo 1999). Monográfico 60 años después: las literaturas del exilio republicano español de 1939.

*Ínsula*, 589-590 (enero-febrero 1996). Número dedicado a la «Narrativa española al filo del milenio».

*Ínsula*, 688 (abril 2004). Monográfico «La novela española actual: ¿un producto mercantil o un lugar de encuentro?».

JOLY, Monique / SOLDEVILA, I. / TENA, Jean, *Panorama du roman espagnol contemporain (1939-1975)*, Montpellier, Université Paul Valéry, 1979.

LANDEIRA, Ricardo y GONZÁLEZ DEL VALLE, Luis (eds.); *Nuevos y novísimos. Algunas perspectivas críticas sobre la narrativa española desde la década de los sesenta*, Boulder, Colorado, Society of Spanish and Spanish-American Studies, 1987.

LISSORGUES, Yvan (coord.), *La renovation du roman espagnol depuis 1975*, Toulouse, Presses Universitaires du Mirail, 1991.

LLORENS, Vicente, *Estudios y ensayos sobre el exilio republicano de 1939*, Sevilla, Renacimiento (Biblioteca del Exilio, 26), 2006.

LÓPEZ DE ABIADA, José Manuel y PEÑATE RIVERO, José (eds.); *Éxito de ventas y calidad literaria. Incursiones en las teorías y prácticas del best-seller*, Madrid, Verbum, 1996.

MAINER, José Carlos, *Falange y literatura*, Barcelona, Labor, 1971.

-----, *La corona hecha trizas (1930-1960)*, Barcelona, PPU, 1989.

-----, «Diez años de vida cultural: síntomas, crisis, cambios», *Camp de l'Arpa*, 101-102 (1982); págs. 713.

-----, «Literatura y público. La literatura en la nueva sociedad democrática», *Cuenta y Razón*, 48-49 (1989); págs. 35-42.

-----, *De postguerra (1951-1990)*, Barcelona, Crítica, 1994.

-----, *La escritura desatada. El mundo de las novelas*, Madrid, Temas de Hoy, 2000.

----- y JULIÁ, Santos, *El aprendizaje de la libertad. 1973-1986*, Madrid, Alianza, 2000.

-----, *Tramas, libros, nombres. Para entender la literatura española, 1944-2000*, Barcelona, Anagrama, 2005.

MANGINI GONZALEZ, Shirley, *Rojos y rebeldes. La cultura de la disidencia durante el franquismo*, Barcelona, Anthropos, 1987.

MARCO, Joaquín y GRACIA, Jordi (eds.), *La llegada de los bárbaros. La recepción de la literatura hispanoamericana en España, 1960-1981*, Barcelona, Edhasa, 2004.

MARFANY, Joan Lluís, «Notes sobre la novel·la espanyola de posguerra», *Els Marges*, 6 (1976), págs. 19-57; 11 (1977), págs. 329; 12 (1978), págs. 322.

MARÍ, Jorge, *Lecturas espectaculares. El cine en la novela española desde 1970*, Madrid, Libertarias, 2003.

MARRA-LOPEZ, J.R., *Narrativa española fuera de España (1939-1961)*, Madrid, Guadarrama, 1963.

MARTIN GAITE, Carmen, *Usos amorosos de la postguerra española*, Barcelona, Anagrama, 1987.

MARTINEZ CACHERO, J. Ma., *La novela española entre 1936 y el fin de siglo. Historia de una aventura*, Madrid, Castalia, 1997.

MASOLIVER RODENAS, Juan Antonio, *La actual novela española: ¿un nuevo desencanto?*, México, UNAM, 2000.

MESA GARRIDO, Roberto (ed.), *Jaraneros y alborotadores. Documentos sobre los sucesos estudiantiles de febrero de 1956 en la Universidad Complutense*, Madrid, Editorial Complutense, 2006.

MONLEÓN, José (ed.), *Del franquismo a la posmodernidad. Cultura española 1975-1990*, Madrid, Akal, 1995.

MORÁN, Fernando, *Novela y semidesarrollo (Una interpretación de la novela hispanoamericana y española)*, Madrid, Taurus, 1971.

-----, *Explicación de una limitación: la novela realista de los años cincuenta en España*, Madrid, Taurus, 1971.

MORÁN, Gregorio, *El precio de la transición*, Barcelona, Planeta, 1991.

-----, *El maestro en el erial. Ortega y Gasset y la cultura del franquismo*, Barcelona, Tusquets, 1998.

MORET, Xavier, *Tiempo de editores. Historia de la edición en España, 1939-1975*, Barcelona, Destino, 2002.

NAVAJAS, Gonzalo, *Teoría y práctica de la novela española posmoderna*, Barcelona, Edicions del Mall, 1987.

-----, *Más allá de la posmodernidad. Estética de la nueva novela y cine españoles*, Barcelona,

EUB, 1996.

-----, *La narrativa española en la era global. Imagen - Comunicación - Ficción*, Barcelona, EUB, 2002.

NEUSCHÄFER, Hans-Jörg, *Adiós a la España eterna. La dialéctica de la censura. Novela, teatro y cine bajo el franquismo*, Barcelona, Anthropos / Ministerio de Asuntos Exteriores, 1994.

NICHOLS, Geraldine C., *Des/cifrar la diferencia. Narrativa femenina en la España contemporánea*, Madrid, Siglo XXI, 1992.

NORA, Eugenio G. de, *La novela española contemporánea. III (1939-1967)*, Madrid, Gredos, 1971 (2a). *Las Nuevas Letras*, 3-4 (invierno 19-85), monográfico «Suspiros de España. 1975-1985: diez años de cultura».

*Las Nuevas Letras*, 5 (verano 19-86), monográfico «Última novela española».

PAREDES NÚÑEZ, Juan (ed.), *La novela policiaca española*, Granada, Universidad de Granada, 1989.

POPE, Randolph D., *Novela de emergencia. España, 1939-1954*, Madrid, SGEL, 1984.

POZUELO YVANCOS, José María, *Ventanas de la ficción. Narrativa hispánica, siglos XX y XXI*, Barcelona, Península, 2004.

PULGARÍN, Amalia, *Metaficción. La novela histórica en la narrativa hispánica posmodernista*, Madrid, Fundamentos, 1995.

RENAUDET, Isabelle, *Un parlement de papier. La presse d'opposition au franquisme durant la dernière décennie de la dictature et la transition démocratique*, Madrid, Casa de Velázquez, 2003.

*República de las Letras*, 18 (julio 1987). Monográfico «Últimas tendencias de la literatura española (I)».

*República de las Letras*, 19 (octubre 1987). Monográfico «Últimas tendencias de la literatura española (II)».

*República de las Letras*, 22 (julio 1988). Monográfico «La situación de las letras españolas».

RESSOT, Jean Pierre, «Le roman espagnol à la recherche d'une avantgarde (1971-1981)», *Les Langues Néo-Latines*, 245 (1983), pp. 95-113.

*Revista de Occidente*, 98-99 (julio-agosto 1989). Monográfico «Narrativa española actual».

RICO, Eduardo G., *Vida, pasión y muerte de Triunfo*, Barcelona, Flor del Viento Ediciones, 2002.

ROBERTS, Gemma, *Temas existenciales en la novela española de posguerra*, Madrid, Gredos, 1973.

SANZ VILLANUEVA, Santos, *Tendencias de la novela española actual (1950-1970)*, Madrid, Edicusa, 1972.

-----; «La narrativa del exilio», en J.L. Abellán (ed.), *El exilio español de 1939*, vol. IV, Madrid, Taurus, 1976-1978; pp. 109-182.

-----; *Historia de la novela social española (1945-1975)*, 2 vols., Madrid, Alhambra, 1980.

-----; *Historia de la literatura española. 6/2 Literatura actual*, Barcelona, Ariel, 1984.

-----; «La novela española desde 1975», *Las Nuevas Letras*, 3-4 (Invierno 1985); págs. 30-35.

-----; «Últimos narradores españoles», *Las Nuevas Letras*, 5 (Verano 1986); págs. 4-7.

-----; «La novela», en Darío Villanueva et al., *Los nuevos nombres: 1975-1990*, vol. 9 de *Historia y crítica de la literatura española*, Barcelona, Crítica, 1992.

----- (ed.); *Historia y crítica de la literatura española. 8/1. Época contemporánea: 1939-1975.*

*Primer suplemento*, Barcelona, Crítica, 1999.

SERRANO, Rodolfo, y SERRANO, Daniel, *Toda España era una cárcel. Memoria de los presos del franquismo*, Madrid, Aguilar, 2002.

SOBEJANO, Gonzalo, *Novela española de nuestro tiempo (en busca del pueblo perdido)*, Madrid, Prensa Española, 1975 (2a).

-----, «Ante la novela de los setenta», *Insula*, 396397 (1979), pp. 1 y 22.

-----, *Novela española contemporánea. 1940-1995*, Madrid, Mare Nostrum, 2003.

SOLDEVILA DURANTE, Ignacio, *La novela desde 1936*, Madrid, Alhambra, 1980.

-----, «La novela española en lengua castellana desde 1976 hasta 1985», en Samuel Amell (ed.), *La cultura española en el posfranquismo*, págs. 37-48.

-----, *Historia de la novela española (1936-2000)*, Vol. 1, Madrid, Cátedra, 2001.

SPIRES, Robert C., *La novela española de posguerra*, Madrid, Cupsa, 1977.

TUÑÓN DE LARA, M., *El primer franquismo. España durante la Segunda Guerra Mundial* (ed. J.L. García Delgado), Madrid, Siglo XXI, 1989.

*El Urogallo*, junio de 1988. Cuaderno dedicado a la «Generación del 68».

VALDEVIRA, Gregorio, *La oposición estudiantil al franquismo*, Madrid, Síntesis, 2006.

VALLS GUZMÁN, Fernando, *La enseñanza de la literatura en el franquismo (1936-1951)*, Barcelona, Laia, 1984.

-----, *La realidad inventada. Análisis crítico de la novela española actual*, Barcelona, Crítica, 2003.

VARIOS, *Doce años de cultura española (1976-1987)*, Madrid, Encuentros, 1989.

VARIOS, *Actas del Congreso «Narrativa española (1950-1975). Del realismo a la renovación»*, Jerez de la Frontera, Fundación Caballero Bonald, 2001.

VARIOS, *Mostrar con propiedad un desatino. La novela española contemporánea*, Madrid, Eneida, 2004.

VÁZQUEZ MONTALBÁN, Manuel, *Crónica sentimental de España*, Madrid, Espasa-Calpe, 1986.

-----, «Literatura y transición», en Varios, *Política y Literatura. IV Ciclo Literario*, Zaragoza, Caja de Ahorros, 1988.

-----, «La novela española entre el posfranquismo y el posmodernismo», en Y. Lissorgues (ed.), *La renovation...*, págs. 13-25.

VELÁZQUEZ, José Luis y MEMBA, Javier, *La generación de la democracia. Historia de un desencanto*, Madrid, Temas de Hoy, 1995.

VILA-SANJUÁN, Sergio, *Pasando página. Autores y editores en la España democrática*, Barcelona, Destino, 2003.

VILARÓS, Teresa M., *El mono del desencanto. Una crítica cultural de la transición española (1973-1993)*, Madrid, Siglo XXI, 1998.

VILLANUEVA, Darío, *Estructura y tiempo reducido en la novela*, Valencia, Bello, 1977.

VIRUMBRALES, Pablo; «La producción novelesca española en el franquismo y en la época actual: ensayo de interpretación», *Anales de Literatura Española Contemporánea*, XIII (1988); págs. 319-329.

YNDURÁIN, Domingo (ed.), *Historia y crítica de la literatura española. 8. Época contemporánea: 1939-1980*, Barcelona, Crítica, 1980.

YSÀS, Pere, *Disidencia y subversión. La lucha del régimen franquista por su supervivencia, 1960-1975*, Barcelona, Crítica, 2004.